

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»
Факультет адвокатури та антикорупційної діяльності
Кафедра організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури

АДВОКАТУРА: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ ТА МАЙБУТНЄ

**МАТЕРІАЛИ
XV Міжнародної
науково-практичної конференції**

*14 листопада 2025 року,
м. Одеса*

Одеса
«Юридична література»
2025

УДК 347.965(477)(063)
A288

Редакційна колегія:

Н. М. Бакаянова (голова), завідувачка кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури;
С. К. Костенко, професор;
І. О. Кісліцина, доцент;
М. О. Кравченко, доцент;
О. Г. Свіда, доцент;
П. М. Синицин, доцент;
О. О. Храпенко, доцент;
Л. П. Нестерчук, старший викладач;
Р. Р. Щербатий, асистент

Рекомендовано до друку вченою радою Національного університету «Одеська юридична академія» (протокол № 3 від 15 жовтня 2025 р.)

Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє : матеріали XV Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 14 листопада 2025 р.) / редкол.: Н. М. Бакаянова (гол.), І. О. Кісліцина, М. О. Кравченко [та ін.]. — Одеса : Юридична література, 2025. — 664 с.

ISBN 978—966—419—456—0

У збірнику містяться матеріали доповідей XV Міжнародної науково-практичної конференції «Адвокатура: минуле, сучасність та майбутнє», яка відбулася 14 листопада 2025 р. у Національному університеті «Одеська юридична академія». Доповіді учасників присвячені актуальним питанням адвокатури і здійснення адвокатської діяльності в Україні, історії адвокатури, діяльності Національної асоціації адвокатів України, проблемам і перспективам розвитку адвокатського самоврядування, правилам адвокатської етики та юридичній відповідальності адвокатів, зарубіжному і міжнародному досвіду організації та діяльності адвокатури.

УДК 347.965(477)(063)

Відповідальність за зміст та достовірність поданого матеріалу несуть учасники конференції, їхні наукові керівники та рецензенти, які рекомендували ці матеріали до друку.

ISBN 978—966—419—456—0

© Національний університет
«Одеська юридична академія», 2025

Димчишин О. В.

студент 2-го курсу факультету
адвокатури та антикорупційної діяльності
Національного університету «Одеська юридична академія»

ОРГАНІЗАЦІЯ АДВОКАТУРИ В СПОЛУЧЕНИХ ШТАТАХ АМЕРИКИ

Організація адвокатури в Сполучених Штатах Америки (далі по тексту — США) — це унікальна система, яка поєднує федеральну систему управління з автономією штатів. Адвокатура в США не є централізованою, на відміну від багатьох європейських країн, а регулюється переважно на рівні штатів [1].

Адвокатура в США сформувалася в колоніальний період, коли юристи наслідували британські традиції, але адаптували їх до американської реальності. Перші асоціації з'явилися в 19 столітті: наприклад, Американська асоціація адвокатів (American Bar Association) (далі — АВА) була заснована в 1878 році в Саратоґі, Нью-Йорк, групою з 100 юристів з 21 штату. Метою їх створення було підвищення стандартів професії. До початку 20 століття більшість штатів мали добровільні асоціації, але в 1921 році Північна Дакота стала першим штатом з обов'язковою (mandatory) асоціацією, де членство є умовою для практичної діяльності. Ця модель поширилася, і сьогодні 31 штат має обов'язкові асоціації, які не лише об'єднують юристів, але й регулюють ліцензування, дисципліну та етику [2].

Історично асоціації еволюціонували від елітних клубів до регуляторних органів. Наприклад, у 1952 році АВА почала акредитувати юридичні школи, що стало стандартом для освіти юристів. Це відрізняється від систем, де держава безпосередньо контролює професію, — в США верховні суди штатів делегують повноваження асоціацій, забезпечуючи їх незалежність. АВА — це національна добровільна асоціація, яка не видає ліцензій, але впливає на професійну діяльність адвокатів США. Вона налічує понад 400 тисяч членів і фокусується на стандартизації, освіті та лобіюванні. Структура АВА включає Палату делегатів (House of Delegates) як законодавчий орган, Раду губернаторів (Board of Governors) для управління та секції за спеціалізаціями [3].

АВА розробляє етичний кодекс, який штати можуть адаптувати для своїх правил, проводить програми безперервної освіти, публікує журнали та організовує конференції. Важлива роль АВА — оцінка кандидатів на федеральні суддівські посади, що впливає на призначення президентом США. Крім того, АВА просуває різноманітність у професії, наприклад, через ініціативи для меншин та жінок, і має

глобальні програми, як Rule of Law Initiative для підтримки правових реформ у світі. На відміну від обов'язкових асоціацій, членство в АВА добровільне, відкрите для адвокатів, студентів і навіть осіб, які не є юристами [4].

Основне регулювання професії адвоката відбувається на рівні штатів. Кожен штат має свою асоціацію, які поділяються на обов'язкові (mandatory або integrated bars) та добровільні (voluntary bars). У 31 штаті, включаючи Каліфорнію, Флориду та Техас, членство в асоціації обов'язкове для практичної діяльності. Ці асоціації створені за рішенням Верховного суду штату або законодавством, і вони стягують членські внески, регулюють етику та проводять дисциплінарні процедури. Наприклад, Адвокатська асоціація Каліфорнії (State Bar of California) конституційно закріплена і має монопольний статус [4].

У решті штатів, як-от Нью-Йорк чи Іллінойс, асоціації добровільні, а регулювання здійснюють суди або окремі органи. Добровільні асоціації фокусуються на підвищенні кваліфікації адвокатів, рекомендаціях щодо здійснення адвокатської діяльності та наданні безоплатної правничої допомоги. Деякі штати мають обидва типи: наприклад, у Каліфорнії з 2017 року Каліфорнійська асоціація адвокатів (California Lawyers Association) — добровільна, відокремлена від регуляторної State Bar [5].

Ліцензування адвокатів у США відбувається на рівні штатів, без єдиної федеральної системи.

Основні кроки для отримання ліцензії (admission to the bar) включають:

1. Освіта: потрібно закінчити акредитовану юридичну школу (Juris Doctor, JD — це зазвичай 3 роки після бакалаврату). АВА акредитує школи, і більшість штатів вимагають саме АВА-акредитовану освіту.

2. Іспит (Bar Exam): потрібно здати державний іспит в адвокатуру, який тестує знання права (федеральної та штатної специфіки права). Багато штатів використовують Uniform Bar Examination (UBE), що дозволяє переносити бали між штатами.

3. Перевірка кандидата (Character and Fitness Review): це фонове перевірці моральних якостей особи, яка має намір набути статусу адвоката, включаючи відомості про судимості і кримінальні провадження, фінанси та рекомендації.

4. Реєстрація та членство: після успішного іспиту та перевірки майбутнього адвоката чекає процедура складення присяги та реєстрація в адвокатській асоціації штату [7].

Адвокатура США стикається з численними проблемами, які загрожують її ефективності та незалежності. Однією з ключових проблем є криза членства: АВА та інші організації переживають «екзистенційну кризу» через падіння кількості членів, що зменшує вплив і

ресурси. Слід також зазначити й про наявність значних суперечок навколо обов'язкових асоціацій: критики аргументують, що вони створюють монополію, обмежують конкуренцію та порушують свободу слова, а обов'язкові внески витрачаються на діяльність асоціації, яка не є регуляторною. У 2025 році пропонуються реформи для скасування монополії АВА на акредитацію юридичних шкіл і надання дозволу штатам створювати альтернативні шляхи до професії. Деякі штати навіть розглядають можливість скасування обов'язкового членства, посиляючись на нижчу кількість адвокатів у таких системах [8].

Якщо розглядати організації адвокатури в США та в Україні, то вони мають як спільні риси, так і суттєві відмінності.

У США адвокатура децентралізована і регулюється переважно на рівні штатів з 50 автономними системами, де ключову роль відіграють державні асоціації (state bar), з яких 31 вимагають членство необхідне для практики, тоді як АВА діє на федеративному рівні та є добровільною організацією, що об'єднує адвокатів, суддів та студентів з фокусом на стандартах, освіті та лобіюванні, але без видачі ліцензій.

В Україні система централізована з єдиною Національною асоціацією адвокатів України (НААУ) як недержавною, некомерційною організацією, що об'єднує всіх адвокатів на засадах самоврядування з єдиним реєстром адвокатів.

Доступ до професії в США вимагає 7 років освіти: мати диплом бакалавра, а потім закінчити акредитовану штатом школу, якщо того вимагає законодавство відповідного штату; спеціального іспиту в штаті, де адвокат буде займатися адвокатською діяльністю та перевірки кандидата на моральні якості. Це є класичний сценарієм набуття статусу адвоката, але цей процес може різнитися від штату до штату. В Україні ж потрібно: вища юридична освіта не нижче магістра, складання кваліфікаційного іспиту через КДКА, мати не менше двох років стажу роботи в галузі права, проходження стажування (якщо особа, на день звернення із заявою про допуск до складення кваліфікаційного іспиту не мала стажу роботи помічником адвоката хоча б рік за останні два роки), складення присяги та отримання свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю. Повертаючись до теми набуття статусу адвоката в США, потрібно також згадати, що в США досить складно вступити до навіть не самого престижного університету через неоднорідність вимог щодо вступу, оскільки кожен університет їх визначає сам; потім саме навчання буде коштувати значних коштів порівняно з вартістю навчання, наприклад, в Україні; після цього на майбутнього адвоката чекає спеціальна школа, що також витребує значних коштів. Якщо говорити про іспит, то ситуація різниться: в деяких штатах дуже важко скласти іспит і тому до нього можуть готуватися роками, а в деяких, навпаки, — досить легко.

Отже, обидві системи базуються на законодавчо визначених принципах професійної діяльності, дотриманні адвокатами положень етичних кодексів та характеризуються незалежністю адвокатури, зі своїми відмінностями, які обумовлені, на наш погляд, різними формами державного устрою, станом демократії в суспільстві, особливостями соціально-економічного та політико-правового розвитку США і України.

Список використаної літератури

1. Bar Types. Learn the different kinds of bars in the United States and how they operate. *American Bar Association*. URL: <https://www.americanbar.org/groups/bar-leadership/resources/resourcepages/barworldbasics/bartypes/>
2. ABA Timeline. *American Bar Association*. URL: https://www.americanbar.org/about_the_aba/timeline/
3. House of Delegates — General Information. July 18, 2018. *American Bar Association*. URL: <https://www.americanbar.org/groups/leadership/delegates/>
4. ABA facing challenges and opportunities head-on, president says. February 03, 2025. *American Bar Association*. URL: <https://www.americanbar.org/news/abanews/aba-news-archives/2025/02/aba-facing-challenges-and-opportunities/>
5. California Lawyers Association. Wikipedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/California_Lawyers_Association
6. Bars by Type. American Bar Association. URL: <https://www.americanbar.org/groups/bar-leadership/resources/resourcepages/barworldbasics/barsbytype/>
7. How to Become a Lawyer: A Complete Guide. College Essay Guy URL: <https://www.collegeessayguy.com/blog/how-to-become-a-lawyer>
8. The Crisis Facing Legal Organizations: Why Bar Associations and Practice Groups Are Struggling to Survive. July 15, 2025. LinkedIn. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/crisis-facing-legal-organizations-why-bar-practice-groups-sheets--ubowc>

Науковий керівник: завідувач кафедри організації судових, правоохоронних органів та адвокатури Національного університету «Одеська юридична академія», доктор юридичних наук, професор **Баканова Нана Мезенівна**

Безчеснюк М. І.

Моделі надання безоплатної правничої допомоги в США та Канаді: можливості імплементації в українську адвокатуру . . . 576

Джигирей В. В.

Розвиток альтернативних способів вирішення спорів в Україні та зарубіжних країнах: окремі питання 581

Димчишин О. В.

Організація адвокатури в Сполучених Штатах Америки 585

Доній А. А.

Набуття статусу адвоката в зарубіжних країнах 589

Завальницька Д. А.

Гарантії безоплатної правничої допомоги у міжнародному гуманітарному праві 592

Зброцька Я. А.

Міжнародно-правові аспекти цифрової трансформації адвокатської діяльності 596

Касаткін В. В.

Дисциплінарна відповідальність адвоката: досвід України та ФРН 599

Косенюк В. О.

Незалежність адвокатури як критерій євроінтеграційного прогресу України 603

Кузьменко С. В.

Міжнародні стандарти захисту адвокатів від тиску та переслідування 606

Левшина Є. Є.

Порівняльний аналіз норм професійної етики адвоката в Україні, США та Європі 608

Маслякова А. В.

Особливості застосування арбітражу в міжнародному комерційному праві 611

Мідяна В. О.

Міжнародний досвід онлайн-врегулювання правових спорів та перспективи його запровадження в Україні 615